

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»

Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра обліку і аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню **бакалавра**
(бакалавра, магістра)

студента Грищенко Карини Іллівни

(ПІБ)

академічної групи 071-17з -1

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему: «Облік і аудит селянського (фермерського) господарства (на прикладі СФГ «Україна-2000»)»

(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка	Підпис
Керівник роботи	Пашкевич М.С.		
Рецензент			
Нормоконтроль	Пашкевич М.С.		

Дніпро

2021

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

обліку та аудитуПашкевич М.С.

_____

(прізвище, ініціали)

«__» _____ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеню **бакалавра**

(бакалавра, магістра)Студенту Грищенко К.І. академічної групи 071-173-1

(прізвище та ініціали)

(шифр)

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:

«Облік і аудит селянського (фермерського) господарства (на прикладі СФГ«Україна-2000»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СФГ «УКРАЇНА-2000» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	20.04.21 – 05.05.21
2	ОБЛІК СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА	06.05.21- 22.05.21
3	АУДИТ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА	23.05.21- 06.06.21

Завдання видано

_____

(підпис керівника)

Пашкевич М.С.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі 20.04.2021 р.Дата подання до екзаменаційної комісії 05.06.2021 р.

Прийнято до виконання

_____

(підпис)

Грищенко К.І.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 55 стр., 16 рис., 7 табл., 1 додаток, 26 джерел
ФЕРМЕРСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО, ВИТРАТИ, ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ,
РОСЛИННИЦТВО, ТВАРИННИЦТВО, ОСНОВНІ ЗАСОБИ, ГРУБІ КОРМИ

Предмет дослідження – теоретико – методологічні та адміністративно
– правові засади організації обліку і аудиту на фермерському господарстві.

Об’єкт розроблення – система обліку і аудиту у СФГ «Україна-2000».

Мета роботи – розробка теоретичних і практичних засад та
рекомендації щодо вдосконалення бухгалтерського обліку і аудиту у
фермерському господарстві.

Роботу присвячено удосконаленню організації обліку і аудиту у
сільському господарстві. Визначені економічні засади функціонування
селянських (фермерських) господарств. Надана характеристика діяльності
господарства та виконано економічний аналіз господарської діяльності.
Визначено порядок організації обліку наявності руху основних засобів на
фермерському господарстві та склад і класифікація витрат фермерських
господарств. Продемонстровано особливості проведення інвентаризації та
відображення її результатів в обліку. Проведено аудиту витрат на
виробництво продукції рослинництва і продукції тваринництва.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що
отримані висновки спрямовані на удосконалення системи обліку і аудиту у
сільському господарстві відповідно до сучасних умов господарювання.
Надані пропозиції з удосконалення обліку і аудиту можуть знайти своє
практичне застосування у СФГ «Україна-2000».

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СФГ «УКРАЇНА-2000» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	8
1.1 Економічні засади функціонування селянських (фермерських) господарств	8
1.2 Характеристика діяльності СФГ «Україна-2000»	13
1.3 Економічний аналіз господарської діяльності фермерського господарства «Україна-2000»	16
Висновки до розділу 1	20
РОЗДІЛ 2 ОБЛІК СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА	21
2.1 Облік наявності та руху основних засобів на СФГ «Україна- 2000»	21
2.2 Склад і класифікація витрат сільськогосподарських підприємств	26
2.3 Особливості проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку	32
Висновки до розділу 2	37
РОЗДІЛ 3 АУДИТ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА	38
3.1 Аудит витрат на виробництво продукції рослинництва	38
3.2 Аудит витрат на виробництво продукції тваринництва	40
Висновки до розділу 3	48
ВИСНОВКИ	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	52
ДОДАТКИ	56

ВСТУП

Сучасний стан аграрного виробництва є основою зростання економіки держави. Ринкові перетворення в економіці України зумовили виникнення поряд з державними, приватними, орендними підприємствами появу фермерських господарств. Останнім часом кількість фермерських господарств зростає, так за даними Держкомстату станом на 1 жовтня 2020 року в Україні було зареєстровано 47,603 тис. фермерських господарств (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя) [1]. Зростання фермерських господарств посилює і потребу в своєчасному, досконалому та вичерпному обліку їх діяльності.

Тому досить важливо визначити основні особливості та проблеми ведення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах і запропонувати ряд заходів щодо їх усунення.

Проблема особливостей обліку у фермерських господарствах висвітлена у працях багатьох науковців, які займалися аналізом основних проблем та розробкою перспектив щодо його удосконалення.

Зокрема, слід виділити: Ковалю О.В.; Козака В.Ю. [2], Канцедал Н. А. [3], Підопригору І. В., Харіну І.В., Кірюшкіну Ю.М. [4], Леню В. С., Зоценко Д.В. [5], Скрипник С.В. [6], Данік Н.В. [7], Лук'янчикову О. А., Материнську О.А. [8] та ін. Проте багато питань залишаються не вирішеними і до сьогодні.

Отже, незважаючи на значні досягнення і напрацювання у цьому напрямі, деякі питання залишаються невирішеними, зокрема, подальшого дослідження потребують суперечливі питання впровадження тієї чи іншої форми обліку, удосконалення окремих форм первинного обліку в залежності від напрямку спеціалізації, обсягів виробництва та реалізації продукції. Тому досить важливим є посилення контролю за обліком у фермерських господарствах та удосконалення організації обліку у фермерських господарствах.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка теоретичних і практичних засад та рекомендації щодо вдосконалення бухгалтерського обліку і аудиту у фермерському господарстві.

Для досягнення визначеної мети були вирішені такі основні завдання:

- визначення економічних засад функціонування селянських (фермерських) господарств;
- надання характеристики діяльності господарства та виконання економічного аналізу господарської діяльності;
- організації обліку наявності руху основних засобів на фермерському господарстві;
- визначення складу і класифікації витрат фермерських господарств;
- демонстрація особливостей проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку;
- проведення аудиту витрат на виробництво продукції рослинництва;
- проведення аудиту витрат на виробництво продукції тваринництва;
- надання базовому підприємству пропозиції щодо удосконалення організації обліку і аудиту.

Об'єктом дослідження є система обліку і аудиту у СФГ «Україна-2000»

Предметом дослідження є теоретико – практичні та адміністративно – правові засади обліку і аудиту на фермерському господарстві.

Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано методи

- теоретичного аналізу та синтезу, абстрагування та конкретизації, узагальнення, порівняння, моделювання – для вивчення досвіду організації обліку і аудиту на фермерському господарстві;
- бухгалтерське спостереження – для збирання первинної інформації про факти господарського життя та її реєстрація в документах;
- прогнозування та моделі регресійного аналізу – для планування взаємозв'язку показників діяльності фермерського господарства.

Практична значимість кваліфікаційної роботи полягає в тому, що отримані висновки спрямовані на удосконалення системи обліку і аудиту у сільському господарстві відповідно до сучасних умов господарювання. Надані пропозиції з удосконалення обліку і аудиту можуть знайти своє практичне застосування у СФГ «Україна-2000».

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СФГ «УКРАЇНА-2000» В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

1.1 Економічні засади функціонування селянських (фермерських) господарств

Селянські (фермерські) господарства стали масово виникати на першому етапі аграрної реформи. Світовий досвід переконує, що вони ведуть виробництво високопродуктивно і повністю вирішують продовольчу проблему. В селянських господарствах реалізується одна з найрадикальніших форм приватної власності, завдяки чому у працівників повністю відроджується почуття господаря.

Селянське (фермерське) господарство (СФГ) є формою підприємництва громадян України, які виявили бажання переважно особистою працею членів цього господарства виробляти товарну продукцію сільського господарства, займатися її переробкою і реалізацією. Це підприємство є юридичною особою, має назву, печатку і штамп, працює на засадах самоокупності.

Економічні і соціально-правові засади створення і функціонування селянських господарств регулюються: законом України «Про фермерське господарство»[9], Цивільним кодексом України [10], Земельний кодекс України [11], законом України «Про підприємництво».[12] Їм гарантується рівність з іншими формами господарювання на селі і самостійність у виробничій та комерційній діяльності.

Головою селянського (фермерського) господарства є його засновник, на ім'я якого видається Державний акт на право користування землею або/і приватної власності. Членами цього господарства можуть бути подружжя, їх батьки, діти віком 16 і більше років та інші родичі, які об'єдналися для ведення спільного виробництва.

Виробничо-економічні відносини з державними, кооперативними та іншими підприємствами, з організаціями та громадянами селянське (фермерське) господарство будує на основі договорів. Державні та інші органи не мають права втручатися в його господарську діяльність. Заподіяні від такого втручання збитки відшкодовуються винними.

Згідно з чинним законодавством розмір земельної ділянки для ведення СФГ може становити до 100 га земель сільськогосподарського призначення (землі у приватній власності і землі, надані у постійне користування) [9].

На перших порах після прийняття чинного законодавства про створення селянського (фермерського) господарства таким підприємствам без оплати передавалася земля в межах середньої частки, що припадає на одного сільського жителя на території відповідної ради народних депутатів. Зі створенням КСП і прийняттям Указу Президента «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність»[13], згідно з яким кожен член такого підприємства одержав право вийти з нього зі своїм земельним паєм для організації селянського (фермерського) господарства, розмір такого паю визначався за іншим принципом, коли враховувалися площа сільськогосподарських угідь підприємства та кількість його членів, включаючи пенсіонерів. Кожному, хто виходив з членів КСП з метою створення селянського (фермерського) господарства, земельний пай передавався безплатно. Ця ж чинна норма витримувалася і при реструктуризації КСП в приватні підприємства згідно з Указом Президента «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» [14]. В процесі такої реструктуризації було створено, як відомо, 1254 фермерських господарства.

Селянським (фермерським) господарством надано право додатково, до визначеної законодавством граничної площі орендувати землю, а також брати в оренду технічні засоби для розширення масштабів виробничої діяльності. Нині багато СФГ завдяки цьому перетворилися у досить великі

підприємства з площею сільськогосподарських земель від декількох сотень до більше тисячі гектарів.

За умови, що СФГ створюються на неосвоєній території, де немає об'єктів виробничого і невиробничого призначення, на період становлення такого господарства держава надає йому допомогу за рахунок державних централізованих капітальних вкладень, місцевих бюджетів.

Усі СФГ здійснюють плату за землю. До 1999 р. така плата справлялася щорічно у вигляді земельного податку, розмір якого визначався залежно від якості і місцезнаходження земельної ділянки. З 1 січня 1999 р. ці підприємства, як і аграрні підприємства інших організаційних форм господарювання на селі, сплачують єдиний фіксований сільськогосподарський податок. Новостворені СФГ звільняються від сплати податку протягом перших трьох років з часу надання їм земельної ділянки.

Селянські (фермерські) господарства зобов'язані ефективно використовувати землю, захищати її від вітрової і водної ерозії, селів, заболочення і засолення, заростання чагарниками і дрібноліссям, тимчасово консервувати деградовані землі, не порушувати права інших землевласників і землекористувачів.

Земля, майно і вироблена продукція, грошові кошти, цінні папери фермерських (селянських) господарств належать його членам на праві спільної сумісної власності, якщо інше не передбачене угодою між ними. Своім майном ці підприємства розпоряджаються на власний розсуд: можуть його продавати, передавати іншим підприємствам і організаціям, обмінювати, здавати в оренду, надавати в тимчасове користування. Селянським (фермерським) господарствам надаються широкі права у господарській діяльності. Вони самостійно визначають спеціалізацію виробництва і його масштаби, на власний розсуд розпоряджаються виробленою ними продукцією, добирають партнерів по економічних зв'язках. На добровільних засадах СФГ можуть укладати договори з різними споживачами на продаж своєї продукції з оплатою її за договірними цінами.

На решту продукції вони самостійно встановлюють ціни, виходячи з попиту та пропозиції.

Джерелом формування доходів цих підприємств є виручка від реалізації продукції (робіт, послуг), дивіденди на цінні папери, прибуток від участі у діяльності спільних підприємств та інші надходження. Важливо, що селянські (фермерські) господарства розподіляють доходи самостійно, керуючись власними інтересами. Багато таких підприємств через сезонність сільськогосподарського виробництва не в змозі забезпечувати високодохідність виробництва без найму на роботу інших громадян за трудовим договором, що складається відповідно до вимог законодавства України про працю. При цьому передбачається, що розмір оплати праці і тривалість оплачуваної відпустки найманих осіб не повинні бути меншими за їх мінімальний рівень, встановлений державою. Оплата праці цих працівників не залежить від кінцевих результатів діяльності селянських (фермерських) господарств.

Такі підприємства відкривають у будь-якій установі банку (державній, комерційній) розрахунковий та інший рахунок, в тому числі валютний. Вони на власний розсуд вирішують питання про використання грошових коштів, мають право брати коротко- і довготермінові кредити під заставу майна, приватизованої землі, вироблену продукцію, поручительство, гарантію та інші види забезпечення зобов'язань.

Законом України «Про фермерське господарство» передбачається державне соціальне страхування і пенсійне забезпечення членів цього господарства та найманих осіб, які працюють у ньому за договором, нарівні з іншими працівниками сільського господарства. Час роботи цих категорій працівників у селянському (фермерському) господарстві включається до загального і безперервного стажу [9].

Діяльність селянського (фермерського) господарства може бути припинена з різних причин, зокрема через добровільне рішення членів господарства про припинення його діяльності, визнання його банкрутом і в

разі припинення права власності на землю, права користування земельною ділянкою згідно з вимогами земельного Кадастру України або у випадках, коли не залишається жодного члена СФГ чи спадкоємця, який бажає продовжити діяльність господарства.

На початок 2020 р. в Україні налічувалося 38 428 СФГ, у користуванні яких було 2157,6 тис. га сільськогосподарських угідь, у тому числі 1994 тис. га ріллі. За попередніми даними на вказану дату площа сільськогосподарських угідь на одне господарство становила 56 га. Отже, відбувається поступове збільшення не лише кількості, а й розмірів СФГ, що слід віднести до позитивних зрушень у розвитку вітчизняного сільського господарства. Через недостатню забезпеченість технікою і нестачу стартового капіталу для придбання в необхідному обсязі матеріальних оборотних фондів СФГ ще не досягли вищої ефективності виробництва порівняно з іншими організаційними формами господарювання на селі. Займаючи 5,2 % сільськогосподарських угідь, ці підприємства виробили 5,1 % зерна від загального обсягу його виробництва, 5,7 % цукрових буряків, 10,0 % соняшнику, 0,3 % картоплі, 1,4 % овочів, 4,9 % м'яса, 0,5 % молока, 0,1 % яєць, 0,3 % вовни.

Звертає на себе увагу і незбалансованість галузевої структури СФГ: вони головним чином розвивають рослинницькі галузі і лише частково — тваринницькі, які є більш трудомісткими, а через недоліки у ціновій політиці — були і менш економічно вигідними або збитковими взагалі. Ця обставина негативно відбивається на родючості ґрунтів через порушення системи удобрень — різке зменшення виробництва і внесення в ґрунт органічних добрив. Зазначимо, що по СФГ намітилася тенденція до збільшення поголів'я тварин. Якщо у 2010 р. на одне СФГ припадало 0,95 голови великої рогатої худоби, в тому числі корів — 0,88, свиней — 1,1 і овець та кіз — 0,73 голови, то на початок 2020 р. ці показники відповідно становили 2,7, 0,91, 1,4 і 0,14.

Багато СФГ в гонитві за сьогоденною економічною вигодою перейшли на руйнівну для ґрунту структуру посівних площ, вирощуючи

переважно високоліквідні рентабельні культури — зернові і соняшник. Так, у 2020 р. в структурі посівних площ цих господарств зернові займали 56,4 % і соняшник — 29,9 %. В окремих областях, де є сприятливі умови для вирощування соняшника, СФГ довели його частку в структурі посівів до 40 і більше відсотків. Така не виважена організація виробництва, що здійснюється багатьма СФГ, наносить велику, інколи непоправну шкоду землі, а тому її не повинно бути в майбутньому. Сприятиме цьому, як уже зазначалося раніше, прийняття закону про охорону землі. Слід також очікувати, що СФГ почнуть розвивати товарне виробництво тваринницької продукції. Це зумовлено зростанням попиту на дану продукцію та істотним підвищенням цін на неї. Їх досягнутий рівень уже в 2020 р. дозволяє за нормальних умов господарювання вести тваринницьку галузь рентабельно.

Фермерські господарства ще недостатньо займаються переробкою сільськогосподарської продукції (безпосередньо і через організацію переробних кооперативів), що звужує можливості одержання ними додаткового економічного ефекту. Стримуючим фактором у розвитку багатьох фермерських господарств є недостатня технічна оснащеність їх, особливо комбайновим парком і вантажними автомобілями.

Отже, СФГ складають серйозну конкуренцію іншим типам аграрних підприємств. Завдяки такій конкуренції виграють не лише виробники сільськогосподарської продукції, а й насамперед її споживачі.

1.2 Характеристика діяльності СФГ «Україна-2000»

СФГ «Україна-2000» - сільськогосподарське підприємство, здійснюючи свою діяльність в сфері вирощування овочів і полуниці. Свою діяльність розпочало з 2003 року. За цей час підприємство напрацювало тісні партнерські відносини з крупними торговими підприємствами України, такими як ТОВ «АТБ – маркет» м. Дніпропетровськ, ТОВ «Фоззі – Фуд» та ТОВ «ЕКО» м. Київ й інші.

СФГ «Україна-2000» створене і діє у відповідності до Конституції України [15], Земельного кодексу України [11], Закону України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві» [16], «Про фермерське господарство» [9] та інших нормативно – правових актів України.

Головною метою діяльності господарства є отримання прибутку шляхом виробництва сільськогосподарської продукції, її переробки та здійснення інших видів діяльності.

Предмети діяльності фермерського господарства «Україна-2000» представлені на Рис. 1.2:

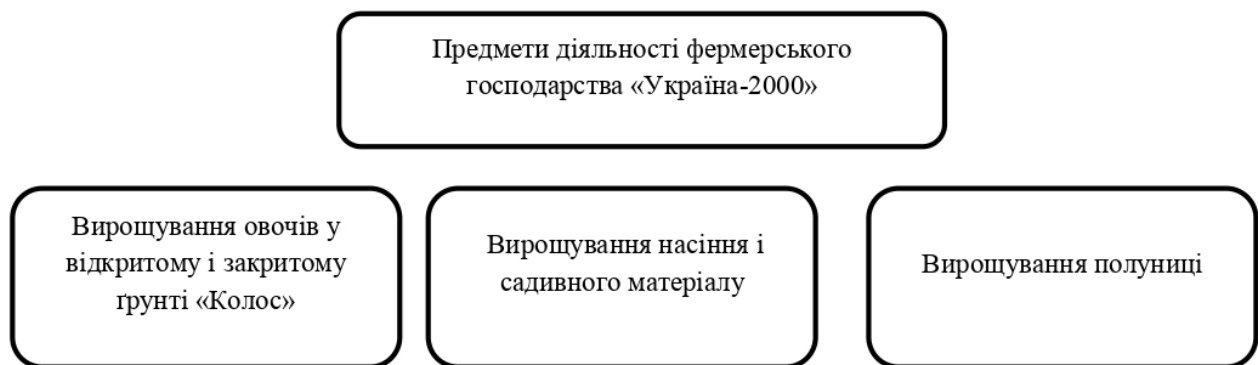

Рис. 1.2 Предмети діяльності СФГ «Україна-2000»

Продаж сільськогосподарської продукції здійснює безпосередньо або опосередковано, оптом або у роздріб залежно від ринкового попиту та прибутковості таких видів діяльності.

Голова господарства представляє СФГ «Україна-2000» перед органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями та окремими громадянами чи їх об'єднаннями.

Керівник укладає від імені фермерського господарства «Україна-2000» угоди та вчиняє інші юридично значимі дії відповідно до законодавства України і може письмово доручати виконання своїх обов'язків одному з членів господарства або особі, яка працює за контрактом.

Відповідальність СФГ «Україна-2000»:

1. Фермерське господарство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями у межах майна, яке є власністю фермерського господарства.

2. Звернення стягнення на земельні ділянки, надані у власність для ведення фермерського господарства, допускається у випадках, коли у фермерського господарства відсутнє інше майно, на яке може бути звернено стягнення.

3. За порушення кредитно-розрахункової і податкової дисципліни, санітарних і ветеринарних норм, правил, вимог щодо якості продукції та інших нормативно-правових актів, що регулюють здійснення господарської діяльності, голова фермерського господарства несе відповідальність, передбачену законом.

У якості юридичної особи СФГ «Україна-2000» зобов'язане Рис. 1.3:

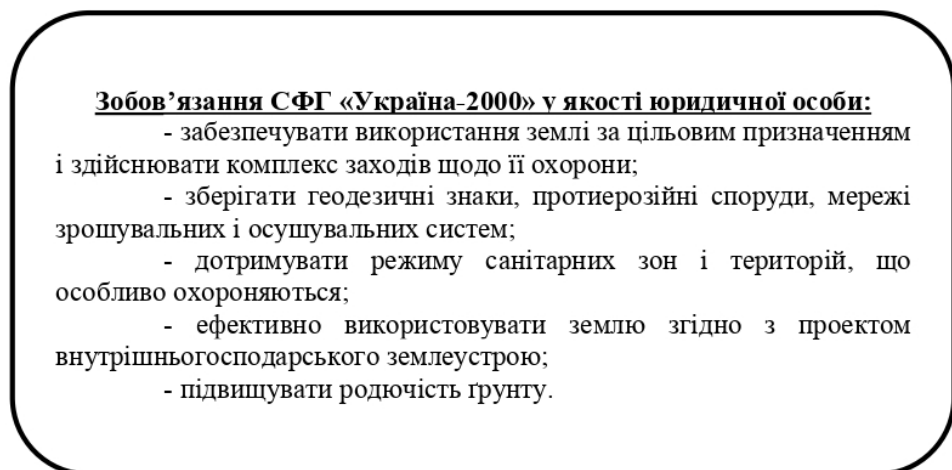

Рис. 1.3 Зобов'язання СФГ «Україна-2000» у якості юридичної особи

Діяльність СФГ «Україна-2000» припиняється у разі:

- реорганізації господарства;
- ліквідації господарства;
- визнання господарства неплатоспроможним (банкрутом);
- якщо не залишається жодного члена господарства або спадкоємця, який бажає продовжити діяльність господарства.

В сучасних межах землекористування господарства, станом на 01.01.2021 р. загальна земельна площа складає 331,68 га земельної площі, з яких 311,68 га. Фермерське господарство орендує землю площею 49,10 га у власників землі, що знаходиться на території Малокаховської сільської ради, і 239 га, що знаходиться на території Коробківської сільської ради. А 23,58 га – це приватна власність підприємства.

СФГ «Україна-2000» знаходиться в першому і другому агро кліматичному районі області. Річна сума опадів складає 380 мм. Тривалість без морозного періоду 175 днів, а вегетаційного 215 – 225 днів. Цей район дуже теплий, навіть засушливий. Суховії спостерігаються щорічно.

СФГ «Україна-2000» спеціалізується на вирощуванні сільськогосподарської продукції (цибуля, томати, морква, капуста, огірки, буряк та полуниця).

Дане господарство забезпечене всіма необхідними сільгоспмашинами та інвентарем для здійснення своєї діяльності.

Серед різновидів ґрунтів в господарстві переважають чорноземи з міцним гумусовим горизонтом. Однак спостерігається останнім часом на зрошуваних землях сильна засоленість ґрунтів через наявність великої кількості нерозчинних солей в поливній воді.

Підпорядкування інноваційно - виробничої діяльності потребам і вимогам ринку щодо кількості і якості реалізуємої продукції змусило господарство перейти на управління, при якому виробництво підпорядковане вимогам ринку.

1.3 Економічний аналіз господарської діяльності фермерського господарства «Україна-2000»

Перехід до ринкової економіки потребує від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, активізації підприємництва і

т.п. Важлива роль у реалізації цієї задачі приділяється економічному аналізу господарської діяльності підприємств. З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і робітників.

Почнемо економічний аналіз господарської діяльності СФГ «Україна-2000» з аналізу земельних угідь господарства.

Найважливішою складовою природних ресурсів є земля - це основний засіб виробництва у сільському господарстві, а також охоронниця природних багатств, основа рослинного і тваринного світу, операційний базис розміщення об'єктів промисловості, населених пунктів та доріг. Сільськогосподарські угіддя СФГ «Україна-2000» складає тільки рілля.

Таблиця 1.1

Склад і структура земельних угідь СФГ «Україна-2000»

Види угідь	2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	га	%	га	%	га	%
Загальна земельна площа	311,68	100	390	100	450	100
в т. ч. площа сільськогосподарських угідь	288,1	92,43	366,42	93,95	426,42	94,76

За даними табл. 1.1 можна зробити висновок, що загальна земельна площа господарства в 2020 р, в порівняно з 2018 р збільшилася на 138,32 га (30%). Збільшення загальної земельної площі господарства спричинив і збільшення розміру сільськогосподарських угідь на 2,33% у загальній структурі земельних угідь господарства.

Характеризуючи СФГ «Україна-2000» по забезпеченості виробничими ресурсами, визначають:

- землезабезпеченість,

- наявність і використання трудових ресурсів,
- наявність і стан обладнання та механізмів,

Землезабезпеченість – це показник, який визначається навантаженням ріллі та сільськогосподарських угідь на одного середньорічного працівника (табл.1.2):

Таблиця 1.2

Землезабезпеченість СФГ «Україна-2000»

Роки	Площа с – г угідь, га	Середньорічна чисельність працівників, чол.	Припадає с – г угідь на одного середньорічного працівника, га
2018	311,68	27	11,54
2019	390	38	10,26
2020	450	50	9,0
2020/2018,%	144,4	185,2	78,0

Провівши аналіз землезабезпеченості СФГ «Україна-2000» за період з 2018 р по 2020 р сільськогосподарськими угіддями, можна сказати, що вона має тенденцію до зменшення. Це показує процентне співвідношення 2020 р до 2018 р (на 22%). Це пояснюється тим, що відбулось збільшення чисельності працівників за аналізований період на 23 чол.

Структура посівних площ передбачає встановлення відношення посівної площі під певною культурою до загальної посівної площі. Аналіз такої структури допомагає визначити, вирощуванню якої культури підприємство надає перевагу.

Таблиця 1.3

Структура посівних площ зернових культур СФГ «Україна-2000»

Культури	2018		2019		2020		2020/2018,%
	га	%	га	%	га	%	

Помідори	80	25,7	70	17,9	60	13,3	75
Огірки	21	6,7	19	4,9	18	4,1	85,7
Цибуля	120	38,5	148	37,9	156	34,8	130
Капуста	25	8,0	73	18,7	91	20,2	Збільш. в 3,6 рази
Морква	60	19,3	53	13,6	65	14,4	108,3
Буряки столові	5,68	1,8	12	3,2	15	3,3	Збільш. в 2,6 рази
Ягоди (суниця)	-	-	15	3,8	20	4,4	-
Баштанні	-	-	-	-	25	5,5	-
Всього	311,68	100	390	100	450	100	144,4

Аналізуючи дану таблицю, я дійшов висновку, що посівні площі під продукцію господарства в 2020 р збільшилися на 44,4% в порівнянні з 2018 р. Якщо брати в розрізі окремих культур, то за аналізований період свою площу збільшили майже всі культури, окрім помідорів (зменшення на 25%) і огірків (зменшилися на 14,3%). Найбільше збільшення відбулося по такій культурі як капуста (збільшення в 3,6 рази).

Висновки до розділу 1

Дослідження особливостей функціонування СФГ «Україна-2000» в сучасних умовах господарювання дозволило зробити наступні висновки:

1. Селянські (сільськогосподарські) господарства почали масово виникати на першому етапі земельної реформи. Світовий досвід показує, що вони дуже ефективно і повністю вирішують харчову проблему. На селянських фермах здійснюється одна з найбільш радикальних форм приватної власності, завдяки чому почуття власності робітників повністю відроджується. Селянська (сільськогосподарська) економіка (СФГ) - це форма підприємництва громадян України, яка виявила бажання, в основному, завдяки особистій праці членів цієї економіки, виробляти, переробляти та продавати товарну сільськогосподарську продукцію.

2. СФГ «Україна-2000» - це господарство є юридичною особою, має найменування, печатку та печатку, діє за принципом самодостатності. СФГ «Україна-2000» створене і діє у відповідності до Конституції України, Земельного кодексу України, Законів України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», «Про фермерське господарство» та інших нормативно – правових актів України. СФГ конкурують з іншими типами сільськогосподарських підприємств. У такій конкуренції перемагають не лише виробники сільськогосподарської продукції, а найбільше споживачі.

3. Проаналізувавши кількість земель СФГ «Україна-2000» за період з 2018 по 2020 рік щодо сільськогосподарських земель, можна сказати, що вона має тенденцію до зменшення. Це показує відсоток 2020-2018 років (на 22%). Це пов'язано з тим, що за аналізований період кількість працівників збільшилась на 23 людини. Структура посівних площ передбачає встановлення відношення посівної площі під певною культурою до загальної посівної площі. Аналіз такої структури допомагає визначити, яку культуру віддає перевагу компанія.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

2.1 Облік наявності та руху основних засобів на СФГ «Україна-2000»

Порядок формування у бухгалтерському обліку інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи визначений П(С)БО 7 «Основні засоби» [17].

Підприємства можуть самостійно встановлювати вартісні критерії предметів, що входять до складу малоцінних НМА (п. 5 П(С)БО 7 «Основні засоби»). Однак незалежно від вартості до складу основних засобів включають дорослу робочу і продуктивну худобу. Крім того, до основних засобів відносять капітальні витрати з поліпшення земель, не пов'язані зі створенням споруд.

Капітальні вкладення у багаторічні насадження, поліпшення земель включають до складу основних засобів щорічно у сумі затрат, що відносяться до прийнятих в експлуатацію площ, незалежно від строку закінчення всього комплексу робіт.

Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» якщо один об'єкт основних засобів складається з окремих частин, у яких різний строк корисного використання (експлуатації), то кожна з цих частин може визнаватися у бухгалтерському обліку як окремий об'єкт. Строк експлуатації об'єкта — це очікуваний період часу, протягом якого необоротні активи будуть використовуватися підприємством або з їх використанням буде вироблено (виконано) очікуваний підприємством обсяг продукції (робіт, послуг).

У бухгалтерському обліку та звітності інформація про основні засоби відображаються на рахунку 10 «Основні засоби» [18], який призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність і рух власних або одержаних на умовах фінансового лізингу об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, віднесених до складу основних засобів.

Наприклад: СФГ «Україна-2000» придбало трактор МТЗ-82 за 54000 грн (включаючи ПДВ); вартість послуг автотранспортного підприємства (АТП) з транспортування трактора склала 660 грн (включаючи ПДВ); вартість палива, використаного для обкатки — 90 грн; оплата праці (з відрахуваннями) тракториста, який обкатував трактор, — 85 грн; сума затрат з відрядження головного інженера при транспортуванні трактора на підприємство — 40 грн.

Кореспонденція рахунків з оприбуткування купівлі основного засобу — трактора, наведено у табл. 2.1:

Таблиця 2.1

Відображення в обліку СФГ «Україна-2000» придбання основного засобу

№ З/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Д	К	
Відображено вартість трактора МТЗ-82				
1	Відображено вартість придбаного основного засобу	152	631	45000,00
	сума податкового кредиту	641	631	9000,00
2	Відображено вартість послуг сторонньої організації з транспортування трактора на підприємство: - сума без ПДВ	152	631	550,00
	сума податкового кредиту	641	631	110,00
3	Списано затрати з обкатки трактора: - вартість палива	152	203	90,00

4	- заробітна плата (включаючи відрахування на соціальні заходи) трактористові, який виконав обкатку трактора	152	661,651	85,00
5	Відображено витрати на відрядження, пов'язані з придбанням трактора	152	372	40,00
6	Введено в експлуатацію трактор МТЗ-82	104	152	45765,00

Особливості оприбуткування (введення в дію) багаторічних насаджень. Процес приймання-передачі багаторічних насаджень має свої особливості, які враховуються при складанні Акта приймання багаторічних насаджень та передачі їх в експлуатацію. Цей Акт складається двічі. Перший акт складають після закінчення садівничих робіт, а другий — після досягнення молодими насадженнями експлуатаційного віку. Тобто капітальні інвестиції в багаторічні насадження включаються до складу ОЗ як молоді насадження і щорічно у сумі щорічних затрат, зазначених на ці об'єкти за весь період з початку закладки. Після закінчення всього комплексу робіт молоді насадження беруть на облік як дорослі й оцінюють виходячи із сум затрат на ці об'єкти за весь період з початку закладки.

Наприклад: СФГ «Україна-2000» на закладку саду понесені затрати на: придбання саджанців — 18450 грн, нарахування заробітної плати з відрахуваннями — 12430 грн, списання послуг власного вантажного автотранспорту — 3050 грн, використання малоцінних і швидкозношуваних предметів — 540 грн, списання палива на роботу тракторів, які виконували польові роботи — 850 грн.

У наступні 6 років затрати з утримання молодого саду склали відповідно 1640, 1380, 1250, 1250, 1250 і 960 грн. За 6 років вирощування від молодих насаджень одержано продукції на суму 980 грн, затрати на збір

плодів склали 240 грн. Наказом про облікову політику у СФГ «Україна-2000» для обліку закладки та вирощування багаторічних насаджень введено субрахунок 156 «Багаторічні насадження».

Порядок оприбуткування багаторічних насаджень у бухгалтерському обліку наведено у табл. 2.2:

Таблиця 2.2

**Облік операцій із закладки та вирощування багаторічних
насаджень**

№ З/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Д	К	
1	Списано вартість саджанців, витрачених на закладку сливового саду	156	208	18450,00
2	Нараховано зарплату (з відрахуваннями) працівникам за виконання робіт із закладки саду	156	661, 65	12430,00
3	Списано послуги вантажного автотранспорту з доставки саджанців на поле	156	23	3050,00
4	Списано малоцінні та швидкозношувані предмети	156	22	540,00
5	Списано паливо на роботу тракторів при виконанні польових робіт	156	203	850,00
6	Оприбутковано до складу ОЗ по закінченні робіт із закладки молоді насадження сливового саду	1081	156	35320,00

7	Списано щорічні витрати з утримання молодого саду: а) перший рік	156, 1081	208, 22, 23, 661, 156	1640,00 1640,00
8	б) другий рік в) протягом наступних трьох років по 1250 грн щорічно (1250 грн + 1250 грн + 1250 грн)	156, 1081, 156, 1081	208, 22, 23, 661, 156, 208, 22, 23, 661, 156	1380,00 3750,00
9	Списано витрати протягом останнього року вирощування, включаючи нараховану оплату праці при збиранні продукції від молодого саду	156	208, 22, 23, 661, 65	1200,00
10	Оприбутковано фрукти та на їх вартість зменшено затрати на вирощування насаджень	27	156	980,00
11	Дооцінено молодий сад	1081	156	220,00
12	Передано в експлуатацію молодий фруктовий сад	1082**	1081	42310,00

Після передачі молодих багаторічних насаджень в експлуатацію затрати з догляду за діючими багаторічними насадженнями обліковують на субрахунку «Рослинництво» рахунка 23 «Виробництво».

Капітальні інвестиції у земельні ділянки, надра, лісові та водні угіддя (меліоративні та іригаційні роботи, заходи щодо осушення і зрошення, роботи з розкорчування території для розширення площ орних земель тощо) включають до складу основних засобів щорічно у сумі фактичних затрат.

2.2 Склад і класифікація витрат сільськогосподарських підприємств

Методичні основи класифікації витрат сільськогосподарських підприємств подано у П(С)БО 16 «Витрати» [19], а також у Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [20].

Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств розроблені відповідно до закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [21], Податкового кодексу України [22] та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку з метою забезпечення єдності в складі і класифікації витрат, застосування методики їх планування та обліку і визначення собівартості продукції (робіт, послуг) в сільськогосподарських підприємствах різних організаційно-правових форм власності, включаючи їх допоміжні і підсобні підрозділи.

Дія Методичних рекомендацій поширюється на структурні підрозділи несільськогосподарських підприємств, що займаються виробництвом сільськогосподарської продукції.

Собівартість продукції (робіт, послуг) — це витрати підприємства, пов'язані з виробництвом продукції, виконанням робіт та наданням послуг.

Планування (нормування) собівартості продукції (робіт, послуг) передбачає найбільш ефективне використання матеріально-технічних і грошових ресурсів на основі нормативів та забезпечення дії проти витратного механізму відповідно до технологічних умов і вимог охорони навколишнього середовища.

Метою обліку витрат і визначення собівартості продукції (робіт, послуг) є документоване, своєчасне, повне і достовірне відображення фактичних витрат на виробництво продукції для забезпечення контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Калькулювання собівартості одиниці продукції (робіт, послуг) здійснюється для визначення ефективності запланованих і фактично здійснених агротехнічних, технологічних, організаційних і економічних заходів, спрямованих на розвиток і вдосконалення виробництва та для обґрунтування цінової політики підприємства.

Витрати, проведені в іноземній валюті, перераховуються у грошову одиницю України за курсом Національного банку на момент здійснення операцій [19].

Витрати відображаються у бухгалтерському обліку одночасно зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань.

Витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.

Витрати визнаються витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені.

Витрати, які неможливо прямо пов'язати з доходом певного періоду, відображаються у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені.

Якщо актив забезпечує одержання економічних вигод протягом кількох звітних періодів, то витрати визнаються шляхом систематичного розподілу його вартості (наприклад, у вигляді амортизації) між відповідними звітними періодами.

Не визнаються витратами звітного періоду:

- а) платежі за договорами комісії, агентськими угодами та іншими аналогічними договорами на користь комітента, принципала тощо;
- б) попередня (авансова) оплата запасів, робіт, послуг;
- в) погашення одержаних позик;

г) зменшення активів або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками.

У плануванні і бухгалтерському обліку визначають собівартість реалізованої продукції та виробничу собівартість.

Собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, розподілених загальновиробничих і наднормативних виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються:

- а) прямі матеріальні витрати;
- б) прямі витрати на оплату праці;
- в) інші прямі витрати;
- г) загальновиробничі витрати.

Прямими вважаються витрати, які можна віднести безпосередньо на відповідний об'єкт витрат або які розподіляються між об'єктами витрат пропорційно до бази, з якою ці витрати знаходяться в близькій залежності, зокрема витрати мастильних матеріалів розподіляються пропорційно вартості основного пального; амортизація і витрати на поточний ремонт приміщення — пропорційно площі, що використовується при виробництві окремих продуктів тощо [19].

Прямі матеріальні витрати — це витрати цінностей (матеріалів), використаних безпосередньо на виробництво конкретного виду продукції, включаючи ті, що пов'язані з:

а) підготовкою та освоєнням випуску продукції (суми цих витрат відносяться на собівартість продукції з початку її виробництва);

б) виконанням технологічного процесу з виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг (сировина, насіння, паливо, енергія, добрива, засоби захисту рослин, ліки, корми, інструмент, пристрої та інші засоби і предмети праці, а також матеріали);

в) проведенням поточного ремонту, технічного огляду і технічного обслуговування основних виробничих засобів, у тому числі взятих у тимчасове користування за угодами операційної оренди, за винятком їх реконструкції та модернізації;

г) забезпеченням працівників спеціальним одягом і взуттям, захисними пристроями та спеціальним харчуванням у випадках, передбачених законодавством, коли ці суми можна віднести на відповідний об'єкт.

Матеріальні ресурси та послуги, що входять до «Матеріальних витрат», оцінюються за первісною вартістю.

Первісною вартістю запасів, що придбані за плату, визнається собівартість, до складу якої входять такі фактичні витрати:

а) суми, що сплачуються згідно з договором постачальникові (продавцеві), за вирахуванням непрямих податків;

б) суми ввізного мита;

в) суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, що не відшкодовуються підприємству;

г) транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів). Транспортно-заготівельні витрати включаються до собівартості придбаних запасів або загальною сумою та відображаються на окремому субрахунку рахунків обліку запасів. Сума транспортно-заготівельних витрат, що узагальнюється на окремому субрахунку рахунків обліку запасів, щомісячно розподіляється між сумою залишку запасів на кінець звітного місяця і сумою запасів, що вибули (використані, реалізовані, безоплатно передані тощо) за звітний місяць. Сума транспортно-заготівельних витрат, яка відноситься до запасів, що вибули, визначається як добуток середнього відсотка транспортно-заготівельних витрат і вартості запасів, що вибули, з

відображенням її на тих самих рахунках обліку, у кореспонденції з якими відображено вибуття цих запасів. Середній відсоток транспортно-заготівельних витрат визначається діленням суми залишків транспортно-заготівельних витрат на початок звітнього місяця і транспортно-заготівельних витрат за звітний місяць на суму залишку запасів на початок місяця і запасів, що надійшли за звітний місяць;

г) інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

Первісною вартістю запасів (кормів, насіння тощо), що виготовляються власними силами підприємства, визнається протягом року планова (нормативна) собівартість їх виробництва, яка в кінці року доводиться до рівня фактичних витрат.

Первісною вартістю запасів, що внесені до статутного капіталу підприємства, визнається погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість.

Первісною вартістю запасів, одержаних підприємством безоплатно, визнається їх справедлива вартість.

Первісна вартість одиниці запасів, придбаних у результаті обміну на подібні запаси, дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливу вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість. Різниця між балансовою і справедливою вартістю переданих запасів включається до складу витрат звітнього періоду.

Первісною вартістю запасів, що придбані в обмін на неподібні запаси, визнається справедлива вартість отриманих запасів (вартість за звичайними цінами).

Первісна вартість запасів після дати балансу вважається найменша з двох оцінок: первісна вартість або чиста вартість реалізації.

Не включаються до первісної вартості запасів, а належать до витрат того періоду, в якому вони були здійснені (встановлені):

- а) понаднормативні втрати і нестачі запасів;
- б) проценти за користування позиками;
- в) витрати на збут;

г) адміністративні та інші подібні витрати, які безпосередньо не пов'язані з придбанням і доставкою запасів та приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.

До вартості матеріальних запасів включаються також витрати підприємств на придбання тари, крім дерев'яної та картонної.

У разі включення до ціни матеріальних запасів вартості тари із загальної суми витрат на їх придбання вираховується можлива вартість використання або реалізації тари (без витрат на придбання матеріалів для її ремонту).

Вартість матеріальних запасів, які відносяться до собівартості продукції, зменшується на вартість зворотних відходів. Зворотні відходи — це залишки сировини та інших матеріальних ресурсів, які відповідно до встановленої технології передаються до інших цехів і підрозділів як повноцінний матеріал для виробництва інших видів продукції (виконання робіт, надання послуг) [19].

Примірний перелік статей витрат наведений у табл. 2.3:

Таблиця 2.3

Примірний перелік витрат у СФГ «Україна-2000»

Статті витрат	У рослинництві	У тваринництві	У допоміжному виробництві	У підсобному виробництві
Витрати на оплату праці	+	+	+	+
Насіння та посадковий матеріал	+			+

Паливо та мастильні матеріали	+	+	+	+
Добрива	+			+
Засоби захисту рослин та тварин	+	+		+
Корми		+	+	+
Сировина та матеріали (без зворотних відходів)			+	+
Роботи та послуги	+	+	+	+
Витрати на ремонт необоротних активів	+	+	+	+
Інші витрати на утримання основних засобів	+	+	+	+
Інші витрати	+	+	+	+
Непродуктивні витрати (в обліку)	+	+	+	+
Загальновиробничі витрати	+	+	+	+

2.3 Особливості проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку

Загальною нормативною базою для проведення інвентаризації є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [23]. У зв'язку зі специфікою сільськогосподарського виробництва ця Інструкція не розкриває всіх галузевих нюансів проведення інвентаризації. Тому додатково для цих потреб використовують Інструкцію з інвентаризації засобів у сільськогосподарських підприємствах, затверджену Міністерством сільського господарства СРСР від 24.07.85 № 269-1[37]. Цим документом користуються і сьогодні, доки не затверджено іншого нормативного акта, але застосовувати на практиці можна лише ті його положення, які не суперечать

українському законодавству (зокрема, Закону про бухоблік, П(С)БО та Інструкції № 69).

Мета проведення інвентаризації полягає у виявленні фактичної наявності основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, інших цінностей; в установленні їх надлишку або нестачі; у перевірці дотримання умов їх зберігання та експлуатації тощо.

Склад інвентаризаційної комісії на сільськогосподарських підприємствах затверджує керівник аграрного підприємства (або його заступник). До складу цієї комісії призначаються:

- керівник (або його заступник);
- головний бухгалтер (обов'язково);
- керівники структурних підрозділів;
- головні спеціалісти галузей і служб та ін.

При необхідності (через великий обсяг робіт) можливе створення місцевої робочої інвентаризаційної комісії у відділках (на фермах) і на ділянках (у майстернях тощо) у складі:

- керівників відповідних галузей;
- бухгалтера відділу, ферми, ділянки;
- інженера;
- технолога;
- механіка;
- виконавця робіт та інших досвідчених працівників, які добре знають об'єкт інвентаризації.

Інвентаризаційна комісія має дотримуватися таких самих вимог, як і прийняті правила при проведенні інвентаризації на підприємствах інших галузей. Слід відзначити, що заборонено призначати головою робочої інвентаризаційної комісії одного й того ж працівника 2 роки поспіль.

У разі виявлення нестач і винних у цьому осіб останніх притягують до матеріальної відповідальності за загальними правилами ст. 128, 130-138 Кодексу законів про працю України [24], застосовуючи Порядок визначення

розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей [25]. Таким чином, кошти, розрахунки та зобов'язання, витрати майбутніх періодів, товарно-матеріальні цінності, основні засоби та нематеріальні активи, малоцінні та швидкозношувані предмети, бланки суворого обліку інвентаризують аналогічно до інших підприємств галузей народного господарства.

Періодичність проведення інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах має свої особливості, які регулюються додатковими нормативними документами. Наприклад, відповідно до Інструкції з обліку молодняку тварин, птиці і тварин на відгодівлі [26], передбачено, що інвентаризацію молодняку тварин, худоби на відгодівлі, кролів, звірів, піддослідних тварин та птиці проводять щомісяця, а в спеціалізованих підприємствах з промисловими методами виробництва, де птиця утримується в широкогабаритних пташниках, у безвіконних приміщеннях із регульованим мікрокліматом тощо, — один раз на рік за станом на 31 грудня звітного року. Інвентаризацію бджолосімей здійснюють не менше двох разів на рік (навесні — не пізніше 10 квітня та восени — як правило, 1 жовтня).

Відповідно до Положення [26] інвентаризують окремі специфічні об'єкти обліку за таким строками:

- незавершене виробництво у рослинництві — на 1 листопада;
- яйця птиці в інкубаторах — на 1 січня;
- незавершене виробництво у рибництві — на дату облову вигульних ставків;
- дорослих продуктивних тварин, робочу худобу — не рідше 1 разу на квартал;
- корми, насіння, мінеральні добрива, гербіциди, пестициди та інші засоби захисту рослин, тверде паливо — не менше двох разів на рік (не пізніше 1 липня — перший раз і не пізніше 1 грудня — другий раз);
- шкіряну, шубно-хутряну і пухо-хутряну сировину — не менше одного разу на квартал.

Специфічними об'єктами інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах є перш за все живі організми — тварини.

Відповідальним за проведення інвентаризації на цих підприємствах є керівник господарства (власник, фермер). В табл.2.4 наведемо основні бухгалтерські проведення про підсумки проведення інвентаризації:

Таблиця 2.4

Бухгалтерські проведення СФГ «Україна-2000» про підсумки інвентаризації

№ З/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
		Д	К	
1	Списано нестачу корови основного стада за залишковою вартістю	947	107	1321,65
2	Списано амортизацію корови	131	107	478,35
3	Відображено на позабалансовому рахунку суму нестачі до притягнення винної особи до відповідальності	072		1321,65
4	Віднесено на винну особу нестачу корови основного стада	375	716	1321,65
5	Списано суму нестачі із позабалансового рахунка	—	072	1321,65
6	Віднесено суму заборгованості перед бюджетом на винну особу (відп. Порядку № 116): $1710 - 1321,65 = 388,35$ грн	375	642	388,35
7	Внесено до каси підприємства винною особою суму нестачі	301	375	1710,00
8	Перераховано заборгованість перед бюджетом	642	311	388,35
9	Віднесено на витрати нестачу 2-х голів великої рогатої худоби на відгодівлі через те, що винна особа не виявлена: $976 \times 2 = 1952$ грн	947	212	1952,00
10	Відображено суму нестачі на позабалансовому рахунку	072	—	1952,00

11	Встановлено винну особу	375	716	1579,50
12	Списано суму нестачі із позабалансового рахунка	—	072	1952,00
13	Не показуємо суму заборгованості перед бюджетом (за п. 10 Порядку № 116), оскільки нарахована винній особі сума не покриває завданих нею збитків			
14	Оприбутковано виявлене під час інвентаризації теля	212	719	170,00

Висновки до розділу 2

Дослідження обліку селянського (фермерського) господарства дозволило зробити наступні висновки:

1. Порядок формування інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи в бухгалтерському обліку визначено в П (С) БО 7 «Основні засоби». Підприємства можуть самостійно встановлювати критерії витрат для статей, що входять до складу малоцінних НМА (параграф 5 П (С) БО 7 «Основні засоби»). Однак незалежно від вартості основних засобів, до них включають дорослу працюючу і продуктивну худобу. Крім того, основні засоби включають капітальні видатки на благоустрій земель, не пов'язані з будівництвом будівель.

2. Загальною нормативною базою щодо інвентаризації є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Метою інвентаризації є визначення фактичної наявності основних засобів, нематеріальних активів, запасів, інших цінностей; у виправленні їх надлишку або нестачі; при перевірці дотримання умов їх зберігання та експлуатації тощо. У разі виявлення недоліків та винних, останні будуть нести відповідальність на загальних умовах. Специфічними об'єктами інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах є перш за все живі організми - тварини.

3. Капітальні вкладення в довгострокові насадження та меліорації щорічно визнаються в основних засобах у розмірі витрат, пов'язаних із введеною в експлуатацію земельною ділянкою, незалежно від дати завершення всього комплексу робіт.

РОЗДІЛ 3

АУДИТ СЕЛЯНСЬКОГО (ФЕРМЕРСЬКОГО) ГОСПОДАРСТВА

3.1 Аудит витрат на виробництво продукції рослинництва

Мета аудиту — підтвердити правильність формування та достовірність відображення витрат у бухгалтерському обліку.

Завдання аудиту витрат на виробництво продукції рослинництва представлені на Рис. 3.1:

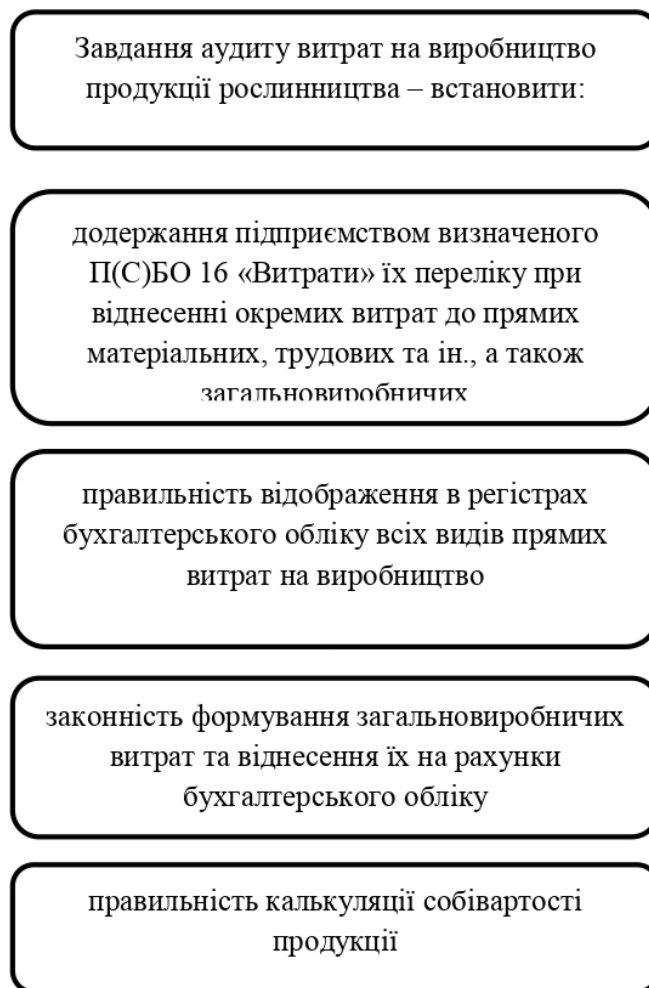

Рис. 3.3 Завдання аудиту витрат на виробництво продукції рослинництва

При перевірці витрат виробництва потрібно врахувати суттєві зміни, що відбулися при введенні нового Плану рахунків бухгалтерського обліку, зокрема:

1) скорочення переліку витрат, які входять до складу собівартості продукції, вилучення з їх складу адміністративних витрат, витрат на збут, інших витрат операційної діяльності;

2) формування витрат за елементами з подальшим віднесенням їх у разі потреби на відповідні об'єкти обліку і калькуляції ;

3) відокремлення управлінського обліку від фінансового.

Важливим етапом аудиторської перевірки витрат та виходу продукції рослинництва є з'ясування об'єктів та номенклатури статей витрат і документального оформлення господарських операцій.

При проведенні перевірки аудитор має виходити з того, що облік витрат і калькуляція передбачають різні цілі. Метою обліку витрат є надання інформації керівникам підприємства для прийняття ними своєчасних і ефективних управлінських рішень. Метою калькуляції є обчислення собівартості одиниці продукції, робіт, послуг.

Облік витрат і калькуляція відрізняються також за своїми об'єктами. Об'єктами обліку витрат є місця їх виникнення. Витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) формуються за центрами відповідальності та об'єктами обліку, планування й калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Центрами відповідальності виступають внутрішньогосподарські підрозділи, що функціонують на засадах госпрозрахунку. Їх склад визначається з урахуванням виробничої та організаційної побудови підприємства, порядку закріплення засобів виробництва тощо.

Об'єктами калькуляції виступають окремі види продукції виробництва, роботи і послуги.

На практиці нерідко об'єкти калькуляції та обліку витрат між собою збігаються. В цьому разі для обчислення собівартості одиниці продукції загальну суму за об'єктом обліку ділять на кількість виготовлених виробів.

За їх незбігання для визначення собівартості одиниці об'єкта калькуляції витрати за об'єктами обліку підсумовують, а отриманий результат ділять на кількість виготовленої продукції. В цьому випадку об'єкти обліку витрат є частиною об'єкта калькуляції.

У разі дотримання теоретичних позицій об'єкт обліку витрат ніколи не буде збігатися з об'єктом калькуляції, оскільки перший означає витрати, а другий - вид продукції. Отже, їх тотожності взагалі не може бути. Різний економічний зміст та призначення об'єктів обліку витрат і об'єктів калькуляції не виключає, а навпаки, передбачає їх певний взаємозв'язок. При цьому встановлені об'єкти значною мірою визначають застосування того чи іншого методу калькулювання собівартості продукції. Отже, об'єкти обліку витрат, як і об'єкти калькуляції, у сільськогосподарських підприємствах мають значний вплив на методику розрахунку собівартості продукції. Для сільськогосподарських підприємств об'єкти планування та обліку витрат і об'єкти калькуляції встановлені Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств.

На кожному аналітичному рахунку витрати обліковують за встановленою номенклатурою статей.

Крім методичних рекомендацій при формуванні та обліку витрат необхідно дотримуватися П(С)БО 16 «Витрати» [19]. Аудитор має зафіксувати дотримання встановленої номенклатури статей.

3.2 Аудит витрат на виробництво продукції тваринництва

До того як здійснювати перевірку витрат виробництва, собівартості та виходу продукції, потрібно встановити правильність документального оформлення господарських операцій.

Аудитор має підтвердити такий порядок оформлення господарських операцій в тваринництві. На основі первинних документів про рух худоби на фермі ведуть Книгу обліку руху тварин і птиці (ф. № 34). Рахунки в ній

відкривають у такому самому порядку, як і в бухгалтерії господарства. Наприкінці місяця за підсумками Книги заповнюють Звіт про рух худоби і птиці на фермі, де відображують кількість тварин на початок та кінець звітного періоду, їх надходження та вибуття. У Звіт включають також дані про рух тварин основного стада. Отже, цей Звіт відображує оборот стада тварин за звітний період (місяць).

Аналогічно аудитор має зафіксувати дотримання встановленого порядку документального оформлення господарських операцій у птахівничих підприємствах.

Останню заповнюють за віковими групами. При перевірці документального оформлення господарських операцій свинокомплексів аудитор має з'ясувати, чи дотримуються на підприємстві особливостей обліку поголів'я тварин, зумовлених технологією виробництва. Аудитор повинен встановити, що для відображення за день усіх операцій руху тварин і кормів підрозділу в свинокомплексі використовують Обліковий листок руху тварин та кормів (ф. № 97а). Відповідно у бухгалтерії комплексу облік руху тварин ведеться в Накопичувальній відомості обліку руху тварин (ф. № 34б). Забій та падіж худоби на санбойні оформляється Обліковим листком забою та падежу тварин (ф. № 100а). У бухгалтерії дані цього документа заносять у Накопичувальну відомість обліку забою та падежу тварин (ф. № 34в).

Затрати праці та її оплату у тваринництві обліковують у різних документах. Документом, який використовують для обліку затрат праці, є таблиць обліку робочого часу (ф. № 64), в якому зазначають вихід працівників на роботу і відпрацьований ними час. Цей документ використовують для нарахування заробітку при погодинній оплаті праці або за встановленим окладом.

Для обліку робіт, виконаних трактористами (крім транспортних робіт), самохідними машинами і комбайнами застосовують обліковий листок тракториста-машиніста. Виконані транспортні роботи тракторами оформлюють дорожнім листком трактора (ф. № 68).

Обліковий листок праці і виконання робіт використовують у двох варіантах: перший (ф. № 66) - для обліку робіт, виконаних бригадою, другий (ф. № 66а) - для обліку виконаних робіт індивідуально кожним працівником. При використанні живої тяглової сили в обліковому листку праці і виконаних робіт відображується кількість відпрацьованих коне-днів за кожним видом робіт.

Для нарахування оплати праці тваринникам застосовують «Розрахунок нарахування оплати праці працівникам тваринництва» (ф. № 69). Його складають на основі первинних документів про вихід продукції тваринництва - журналів обліку надою молока, акта настригу і приймання вовни, відомостей зважування тварин, актів на одержання приплоду тварин та ін.

Для розрахунку заробітку за період первинні документи групують за працівниками і дані заносять в розрахунково-платіжні відомості (ф. № 73) або в Книгу обліку розрахунків по оплаті праці (ф. № 44). У цих регістрах ведуть аналітичний облік розрахунків з кожним працівником. Для накопичення даних про оплату праці і включення її до витрат на виробництво на основі первинних документів складають накопичувальні відомості, журнали, зокрема Журнал обліку робіт і витрат (ф. № 37), Накопичувальну відомість використання машинно-тракторного парку (ф. № 37-а), Накопичувальну відомість роботи вантажного автотранспорту (ф. № 38), Журнал обліку витрат у ремонтній майстерні (ф. № 36) та ін.

На основі первинних документів з обліку праці, накопичувальних відомостей, журналів обліку витрат щомісяця складається Зведена відомість нарахування і розподілу оплати праці та відрахувань від неї за об'єктами обліку (ф. № 10-3а с.г.). У цій відомості відображають кількість відпрацьованих людино-годин, суму нарахованої оплати праці та нарахувань на неї відповідно до чинного законодавства.

Аудитор має зафіксувати використання господарством встановлених уніфікованих форм документів та правильність їх оформлення.

Під час перевірки правильності документального оформлення видачі кормів аудитор повинен встановити: чи обліковують їх у Відомості витрат кормів, яка водночас є документом на списання витрачених кормів із підзвіту завідуючого фермою; чи проводять щоденну видачу кормів з урахуванням норм годівлі за раціонами і фактичної наявності закріплених тварин, чи правильно оформлений, на основі Відомостей витрат кормів, Звіт за кожним видом тварин у перерахунку на кормо-одиниці з дотриманням встановлених норм; чи списуються з підзвіту завідуючого фермою витрачені корми на основі правильно оформлених документів за дотримання норм витрат.

Аудитор з'ясовує затвердження керівником підприємства щомісячно складених керівником підрозділу або фахівцем документів на списання витрат кормів.

Виконані роботи на надані послуги власних допоміжних виробництв відображують у накопичувальних відомостях.

Сільськогосподарські підприємства частину поголів'я використовують для внутрішньогосподарських потреб, а більшість з нього - для збуту за різними каналами реалізації. Аудитор повинен перевірити правильність документального оформлення відображених в обліку операцій щодо оприбуткування тварин та виручки від їх реалізації.

Відповідно до встановленого порядку документального оформлення операцій факт надходження тварин засвідчується актом за підписом працівника, що доглядає поголів'я. При проведенні аудиту перевіряють дотримання строку складання акта на оприбуткування приплоду. Акт має бути оформлений у день отримання приплоду у двох примірниках з обов'язковим відображенням кількості статевих одиниць та наявності підписів ветлікаря і зоотехніка. Господарські операції по закупівлі худоби у населення оформляються договором.

Забій тварин або вимушене дорізування чи інше їх вибуття оформляється актом. До акта додається накладна, в якій відображають фактичний вихід продукції, що має відповідати нормам виходу з

урахуванням вгодваності та повноти оприбуткування. Аудитор має зафіксувати дотримання цих вимог.

У бухгалтерії підприємства тварин і птицю обліковують за кількістю голів та вартістю. При перевірці організації обліку поголів'я на підприємстві аудитор з'ясовує врахування конкретних технологічних особливостей, відповідно до яких має бути організований облік за видами і групами тварин. Склад субрахунків і аналітичних рахунків може відрізнитися.

На аналітичних рахунках облік ведуть за кількістю голів, а щодо великої рогатої худоби, свиней, овець і птиці, крім того, обліковують їх живу масу. Залишки і рух тварин обліковують також за матеріально відповідальними особами.

Важливим напрямом перевірки аудитором правильності документального оформлення є операції з надходження продукції тваринництва. На фермі великої рогатої худоби щоденний облік надою молока групою доярок (операторів) ведуть в Журналі обліку надою молока (ф. № 112). Щоденне надходження і витрачання молока протягом місяця обліковує завідуючий фермою у Відомості руху молока (ф. № 114).

Для обліку надходження вовни основним первинним документом є акт настригу і приймання вовни (ф. № 115). Його складають зоотехнік, старший чабан і завідуючий пунктом стриження овець на основі Щоденника надходження і відправлення вовни на заготівельні пункти (ф. № 116).

Облік одержаних яєць на спеціалізованих підприємствах здійснює завідуючий птахівничою фермою у Щоденнику надходження сільськогосподарської продукції (ф. № 81). Надходження яєць на птахофабриках обліковують в Обліковій картці руху дорослої птиці (ф. № 108). Зібрані за день яйця передають за накладними на склад. В цеху інкубації результати сортування яєць оформляють Актом на сортування яєць у цеху інкубації (ф. № 109).

Надходження інших видів продукції тваринництва (меду, риби, побічної продукції) оформляють залежно до кількості і маси продукції, що

надійшла, накладними або щоденниками надходження сільськогосподарської продукції.

Використання продукції тваринництва безпосередньо у господарстві оформляється накладними, лімітно-забірними картками, відомостями та іншими документами. Реалізація продукції різним покупцям і замовникам у межах підприємства оформляється товарно-транспортними накладними, рахунками-фактурами.

За окремими групами тварин в кінці року може значитися незавершене виробництво (по бджільництву - вартість залишеного цукру чи меду для зимівлі бджіл; по інкубації - вартість закладених яєць, що залишилися в інкубаторах на кінець року; по рибництву - вартість цьоголіток, що залишилися в ставках-зимівниках, та ін.).

Аналітичний облік витрат продукції тваринництва ведуть у Виробничому звіті по тваринництву за видами і обліково-виробничими групами тварин у розрізі типової номенклатури статей.

Від того, якою буде документалізація обліку матеріальних цінностей, залежить правильне віднесення їх на витрати виробництва, а також реальність оцінки незавершеного виробництва та його відображення у звітності.

Аудит витрат виробництва і собівартості продукції тваринництва
Перевірка витрат і виходу продукції проводиться за галузями виробництва: скотарство, свинарство, вівчарство, птахівництво, конярство, кролівництво, звіринництво, рибництво, бджільництво, шовківництво, штучне осіменіння тварин і птиці.

У розрізі цих галузей аудит витрат і виходу продукції здійснюють за такими об'єктами:

1. Велика рогата худоба: молочного напрямку - основне стадо (корова та бики плідники), худоба на вирощуванні та відгодівлі (телиці і бички різного віку; корови; бички-плідники, воли, вибракувані з основного стада; корови — годувальниці); м'ясного напрямку - основне стадо (корови, бики-

плідники, телята віком до 8 місяців); худоба на вирощуванні та відгодівлі (телиці і бички різного віку старше 8 місяців); худоба на вирощуванні та відгодівлі (телиці й бички різного віку старше 8 місяців; корови, бики-плідники та воли, вибракovanі з основного стада).

2. Свинарство: основне стадо (свиноматки, кнурі-плідники і поросята до відлучення), свині на вирощуванні, свині на відгодівлі.

3. Вівчарство: основне стадо (вівцематки з ягнятами до відлучення, барани-плідники, барани пробники, валухи), вівці на вирощуванні та відгодівлі.

4. Птахівництво: доросле стадо, молодняк на вирощуванні.

5. Інкубація: інкубація яєць.

6. Конярство: основне стадо, молодняк на вирощуванні.

7. Кролівництво і звіринництво: основне стадо, молодняк різного віку.

8. Рибництво: вирощування мальків, цьоголіток і товарної риби.

9. Бджільництво: розплідне, медове, запилювальне-медове, запилювальне.

10. Шовківництво: по галузі в цілому.

11. Отримання сперми: за видами тварин.

Витрати тваринництва розподіляють за галузями основних виробництв, групами тварин та основними їх видами. Аналітичні рахунки для обліку витрат відкривають за кожним видом виробництва або групою тварин [20].

При перевірці витрат тваринництва аудитор має встановити правильність віднесення прямих витрат (трудова, матеріальна) на конкретний вид продукції та розподілу загальновиробничих витрат, обґрунтованість застосування з цією метою спеціальних методів.

Під розподілом витрат розуміють процес віднесення понесених витрат до певних об'єктів витрат. Об'єктом витрат є витрати, які згруповані за видами чи групами тварин або інша облікова одиниця, за якою збирають дані про витрати і визначають вартість процесів, продукції, робіт, проектів

капітальних інвестицій та ін. Другою важливою категорією процесу розподілу витрат є центр витрат. Центр витрат - організаційна одиниця або сфера діяльності, де доцільно накопичувати інформацію про витрати на придбання активів (які входять до витрат) і витратах (витрати на виході). Найчастіше одиницею розподілу витрат є структурні підрозділи, які не мають відповідної самостійності, такі, як виробнича ділянка, бригада, цех.

Для прийняття необхідних управлінських рішень витрати тваринництва групують і розподіляють. Тому аудитор має встановити обґрунтованість їх розподілу.

Правильність розподілу витрат аудитор з'ясовує за:

- центрами відповідальності;
- конкретною продукцією, що виробляється (або другою калькуляційною одиницею).

Висновки до розділу 3

Дослідження аудиту селянського (фермерського) господарства дозволило зробити наступні висновки:

1. Кардинальні зміни в системі сільськогосподарського виробництва, негативний гальмівний вплив світової економічної кризи на сільське господарство висувають на перший план необхідність отримання та функціонування достовірної інформації про фінансовий стан підприємств для прийняття обґрунтованих та стратегічно обґрунтованих управлінських рішень. Застосування системи аудиту є ефективним інструментом для виявлення та врахування у діяльності підприємств можливих порушень та стабілізації їх фінансового стану, тому вивчення її специфіки в аграрному секторі, як одній із сфер відновлення, є термінове завдання.

2. Під час аудиту слід враховувати всі особливості сільського господарства, оскільки аудит - це система взаємопов'язаних процесів, за допомогою яких незалежні суб'єкти накопичують та оцінюють факти фінансово-господарської діяльності підприємств, які підлягають кількісній оцінці та стосуються конкретної економічної система. визначити та відобразити у своєму висновку ступінь відповідності цієї інформації встановленим критеріям та зменшити до прийняттого рівня інформаційний ризик користувачів фінансової звітності.

3. Враховуючи суттєву специфіку агропромислових підприємств, особливості методів їх аудиту виявляються, насамперед, під час аудиту запасів (третьої етап), метою якого є підтвердження законності господарських операцій з запасами та їх правильність в бухгалтерському обліку. Тварини для розведення та відгодівлі - особливий вид оборотних активів. З одного боку, це матеріальні цінності, які вийшли з виробництва як готові вироби або придбані збоку, а з іншого - це особливий вид засобів - живі організми, які постійно перебувають у стадії незавершеного виробництва. Тобто це безперервний виробничий процес, при якому готовий продукт постійно змінює свій обсяг і вартість.

ВИСНОВКИ

В кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення основ обліку і аудиту селянського (фермерського) господарства. У результаті дослідження отримано наукові результати теоретичного та практичного спрямування, зокрема:

1. Селянські (сільськогосподарські) господарства почали масово виникати на першому етапі земельної реформи. Світовий досвід показує, що вони дуже ефективно і повністю вирішують харчову проблему. На селянських фермах здійснюється одна з найбільш радикальних форм приватної власності, завдяки чому почуття власності робітників повністю відроджується. Селянська (сільськогосподарська) економіка (СФГ) - це форма підприємництва громадян України, яка виявила бажання, в основному, завдяки особистій праці членів цієї економіки, виробляти, переробляти та продавати товарну сільськогосподарську продукцію.

2. СФГ «Україна-2000» - це господарство є юридичною особою, має найменування, печатку та печатку, діє за принципом самодостатності. СФГ «Україна-2000» створене і діє у відповідності до Конституції України, Земельного кодексу України, Законів України «Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві», «Про фермерське господарство» та інших нормативно – правових актів України. СФГ конкурують з іншими типами сільськогосподарських підприємств. У такій конкуренції перемагають не лише виробники сільськогосподарської продукції, а найбільше споживачі.

3. Проаналізувавши кількість земель СФГ «Україна-2000» за період з 2018 по 2020 рік щодо сільськогосподарських земель, можна сказати, що вона має тенденцію до зменшення. Це показує відсоток 2020-2018 років (на 22%). Це пов'язано з тим, що за аналізований період кількість працівників збільшилась на 23 людини. Структура посівних площ передбачає встановлення відношення посівної площі під певною культурою до загальної

посівної площі. Аналіз такої структури допомагає визначити, яку культуру віддає перевагу компанія.

4. Порядок формування інформації про основні засоби та інші необоротні матеріальні активи в бухгалтерському обліку визначено в П (С) БО 7 «Основні засоби». Підприємства можуть самостійно встановлювати критерії витрат для статей, що входять до складу малоцінних НМА (параграф 5 П (С) БО 7 «Основні засоби»). Однак незалежно від вартості основних засобів, до них включають дорослу працюючу і продуктивну худобу. Крім того, основні засоби включають капітальні видатки на благоустрій земель, не пов'язані з будівництвом будівель.

5. Загальною нормативною базою щодо інвентаризації є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань. Метою інвентаризації є визначення фактичної наявності основних засобів, нематеріальних активів, запасів, інших цінностей; у виправленні їх надлишку або нестачі; при перевірці дотримання умов їх зберігання та експлуатації тощо. У разі виявлення недоліків та винних, останні будуть нести відповідальність на загальних умовах. Специфічними об'єктами інвентаризації в сільськогосподарських підприємствах є перш за все живі організми - тварини.

6. Капітальні вкладення в довгострокові насадження та меліорації щорічно визнаються в основних засобах у розмірі витрат, пов'язаних із введеною в експлуатацію земельною ділянкою, незалежно від дати завершення всього комплексу робіт.

7. Кардинальні зміни в системі сільськогосподарського виробництва, негативний гальмівний вплив світової економічної кризи на сільське господарство висувають на перший план необхідність отримання та функціонування достовірної інформації про фінансовий стан підприємств для прийняття обґрунтованих та стратегічно обґрунтованих управлінських рішень. Застосування системи аудиту є ефективним інструментом для виявлення та врахування у діяльності підприємств можливих порушень та

стабілізації їх фінансового стану, тому вивчення її специфіки в аграрному секторі, як одній із сфер відновлення, є термінове завдання.

8. Під час аудиту слід враховувати всі особливості сільського господарства, оскільки аудит - це система взаємопов'язаних процесів, за допомогою яких незалежні суб'єкти накопичують та оцінюють факти фінансово-господарської діяльності підприємств, які підлягають кількісній оцінці та стосуються конкретної економічної система. визначити та відобразити у своєму висновку ступінь відповідності цієї інформації встановленим критеріям та зменшити до прийняттого рівня інформаційний ризик користувачів фінансової звітності.

9. Враховуючи суттєву специфіку агропромислових підприємств, особливості методів їх аудиту виявляються, насамперед, під час аудиту запасів (третій етап), метою якого є підтвердження законності господарських операцій з запасами та їх правильність в бухгалтерському обліку. Тварини для розведення та відгодівлі - особливий вид оборотних активів. З одного боку, це матеріальні цінності, які вийшли з виробництва як готові вироби або придбані збоку, а з іншого - це особливий вид засобів - живі організми, які постійно перебувають у стадії незавершеного виробництва. Тобто це безперервний виробничий процес, при якому готовий продукт постійно змінює свій обсяг і вартість.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. В Україні зросла кількість фермерських господарств. URL: <https://agropolit.com/news/18286-v-ukrayini-zrosla-kilkist-fermerskih-gospodarstv> (дата звернення: 31.05.2021)
2. Коваль О.В., Козак В.Ю. Особливості обліку у фермерських господарствах. Збірник наукових праць ВНАУ, 2012, 2.4: 70.
3. Канцедал Н.А. Варіативний підхід до вибору форми обліку фермерських господарств. «Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування, 2009, 2 (48): 50-51.
4. Підопригора І.В., Харіна І.В., Кірюшкіна Ю.М. Особливості обліку та шляхи його вдосконалення у фермерських господарствах. Причорноморські економічні студії, 2018, 34: 195-197.
5. Лень В.С., Зоценко Д.В. Щодо вибору форми бухгалтерського обліку у фермерських господарствах. Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки, 2014, 1: 237-246.
6. Скрипник С.В. Удосконалення методичного забезпечення облікового процесу фермерських господарств. Вісник соціально-економічних досліджень, 2014, 2: 264-269.
7. Данік Н.В. Особливості ведення обліку фермерських господарств. Аудитор, 2009, 5/6: 60-61.
8. Лук'янчикова О.А., Материнська О.А. Проблеми удосконалення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси, 2013, 10 (3): 435-439.
9. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 № 973-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/973-15> (дата звернення: 31.05.2021)
10. Цивільний кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/435-15> (дата звернення: 31.05.2021)

11. Земельний кодекс України : Кодекс України; Кодекс, Закон від 25.10.2001 № 2768-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2768-14> (дата звернення: 31.05.2021)
12. Про підприємництво : Закон України від 07.02.1991 № 698-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/698-12> (дата звернення: 31.05.2021)
13. Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям : Указ Президента України від 08.08.1995 № 720/95 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/720/95> (дата звернення: 31.05.2021)
14. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки : Указ Президента України від 03.12.1999 № 1529/99 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1529/99> (дата звернення: 31.05.2021)
15. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 31.05.2021)
16. Про пріоритетність соціального розвитку села та агропромислового комплексу в народному господарстві : Закон України від 17.10.1990 № 400-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/400-12> (дата звернення: 31.05.2021)
17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : Наказ; Мінфін України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00> (дата звернення: 31.05.2021)

18. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99> (дата звернення: 31.05.2021)

19. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 31.12.1999 № 318 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0027-00> (дата звернення: 31.05.2021)

20. Про затвердження Методичних рекомендацій з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : Наказ; Мінагрополітики України від 18.05.2001 № 132 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0132555-01> (дата звернення: 31.05.2021)

21. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 31.05.2021)

22. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 31.05.2021)

23. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ; Мінфін України від 02.09.2014 № 879 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1365-14> (дата звернення: 31.05.2021)

24. Кодекс законів про працю України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України» /

Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/322-08> (дата звернення: 31.05.2021)

25. Про затвердження Порядку визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 22.01.1996 № 116 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/116-96-%D0%BF> (дата звернення: 31.05.2021)

26. Інструкція по обліку молодняка тварин, птиці та тварин на відгодівлі : Інструкція; Мінагропром України від 15.01.1997 № 7 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0007244-97> (дата звернення: 31.05.2021)

Відгук

на дипломну роботу бакалавра групи 071-173-1 Грищенко Карини

Іллівни на тему: «Облік і аудит селянського (фермерського)

господарства (на прикладі СФГ «Україна-2000»)»

Тема дипломної роботи затверджена наказом ректора НТУ«ДП».

Мета дипломної роботи – удосконалення обліку і аудиту селянського (фермерського) господарства.

Актуальність теми обумовлена тим, що зростання фермерських господарств посилює і потребу в своєчасному, досконалому та вичерпному обліку їх діяльності. Тому досить важливо визначити основні особливості та проблеми ведення бухгалтерського обліку у фермерських господарствах і запропонувати ряд заходів щодо їх усунення.

Тема дипломної роботи безпосередньо пов'язана з об'єктом дослідження спеціаліста фаху – обліком і аудитом діяльності підприємства.

Задачі дипломної роботи (розробка заходів щодо удосконалення управління контрольно-обліковими процесами підприємства) віднесені в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця до складу евристичних, вирішення яких ґрунтується на знаково-розумових вміннях фахівця.

Практичне значення дипломної роботи полягає у розробці студентом для базового підприємства заходів щодо покращення фінансово-економічних показників його діяльності. Запропоновані заходи реальні і можуть бути впроваджені у діяльності СФГ «Україна-2000».

Реальність дипломної роботи підтверджена відгуком керівника дипломної роботи від установи, у якій зазначена можливість впровадження запропонованих заходів у роботі установи.

Пояснювальна записка має незначні відхилення від вимог стандартів ЄСКД.

Дипломна робота виконана самостійно з дотриманням термінів, вказаних у календарному плані.

Дипломна робота в цілому заслуговує оцінки «_____», а студентка Грищенко Карина Іллівни – на присвоєння кваліфікації

Керівник дипломної роботи

д.е.н., зав. каф.

обліку і аудиту

М.С.Пашкевич

